ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 8ης Ιουνίου 1994 *

Στην υπόθεση C-383/92,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένη από την Karen Banks, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Γεώργιο Κρεμλή, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

προσφεύγουσα,

κατά

Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας, εκπροσωπουμένου αρχικώς από τη Sue Cochrane και στη συνέχεια από τον John E. Collins, του Treasury Solicitor's Department, επικουρούμενο από τον Derrick Wyatt, QC, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία του Ηνωμένου Βασιλείου, 14, boulevard Roosevelt,

καθού,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι το Ηνωμένο Βασίλειο, μη μεταφέροντας ορθά στο εσωτερικό του δίκαιο διάφορες διατάξεις της οδηγίας 75/129/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Φεβρουαρίου 1975, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν τις ομαδικές απολύσεις (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/002, σ. 44), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΟΚ,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους O. Due, Πρόεδρο, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida και M. Díez de Velasco, προέδρους τμήματος, K. N. Κακούρη, R. Joliet, F. A. Schockweiler, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse (εισηγητή), P. J. G. Kapteyn και J. L. Murray, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: W. Van Gerven
γραμματέας: J.-G. Giraud

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 12ης Ιανουαρίου 1994,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 2ας Μαρτίου 1994,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 21 Οκτωβρίου 1992, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΟΚ, προσφυγή με την οποία ζητεί να αναγνωριστεί ότι το Ηνωμένο Βασίλειο, μη μεταφέροντας ορθά στο εσωτερικό του δίκαιο διάφορες διατάξεις της οδηγίας 75/129/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Φεβρουαρίου 1975, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν τις ομαδικές απολύσεις (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/002,

σ. 44, στο εξής: οδηγία), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη ΣυνθήκηΕΟΚ.

2 Η οδηγία, η οποία στηρίζεται ιδίως στο άρθρο 100 της Συνθήκης ΕΟΚ, αποσκοπεί στην «ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων σε περίπτωση ομαδικών απολύσεων, λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης ισόρροπης οικονομικής και κοινωνικής αναπτύξεως εντός της Κοινότητος» (πρώτη αιτιολογική σκέψη). Διαπιστώνει ότι, παρά τη συγκλίνουσα εξέλιξη, εξακολουθούν να υπάρχουν διαφορές μεταξύ των διατάξεων που ισχύουν στα κράτη μέλη της Κοινότητας όσον αφορά τους όρους και τη διαδικασία των ομαδικών απολύσεων καθώς και τα μέτρα που είναι πρόσφορα για την άμβλυνση των συνεπειών των απολύσεων αυτών για τους εργαζομένους (δεύτερη αιτιολογική σκέψη). Υπογραμμίζει ότι οι διαφορές αυτές δύνανται να έχουν άμεση επίπτωση στη λειτουργία της κοινής αγοράς (τρίτη αιτιολογική σκέψη). Κατά συνέπεια, εκτιμά ότι είναι αναγκαίο να προωθηθεί η «προσέγγιση με στόχο την πρόοδο κατά την έννοια του άρθρου 117 της Συνθήκης» των νομοθεσιών των κρατών μελών περί ομαδικών απολύσεων (πέμπτη αιτιολογική σκέψη).

3 Η οδηγία έχει εφαρμογή, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο α', «σε ομαδικές απολύσεις που πραγματοποιούνται από έναν εργοδότη για έναν ή περισσότερους λόγους, οι οποίοι δεν έχουν σχέση με το πρόσωπο των εργαζομένων, εφ' όσον ο αριθμός των απολύσεων» ανταποκρίνεται στο κριτήριο που επέλεξε το κράτος μέλος μεταξύ των δύο που καθορίζει η οδηγία.

4 Το άρθρο 2 της οδηγίας προβλέπει διαδικασία διαβουλεύσεως με τους εκπροσώπους των εργαζομένων και ενημερώσεώς τους.

5 Τα άρθρα 3 και 4 της οδηγίας καθορίζουν τους κανόνες που έχουν εφαρμογή επί της διαδικασίας των ομαδικών απολύσεων. Το άρθρο 3 προβλέπει ότι ο εργοδότης υποχρεούται να κοινοποιεί εγγράφως στην αρμόδια δημόσια αρχή κάθε σχεδιαζόμενη ομαδική απόλυση. Οι εκπρόσωποι των εργαζομένων ενημερώνονται για την κοινοποίηση αυτή και μπορούν να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους στην αρμόδια δημόσια αρχή. Το άρθρο 4 προβλέπει μεταξύ άλλων ότι οι ομαδικές απολύσεις δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν πριν παρέλθουν 30 ημέρες από την κοινοποίηση του σχεδίου τους στην αρμόδια δημόσια αρχή. Η αρμόδια δημόσια αρχή εκμεταλλεύεται την προθεσμία αυτή για να εξεύρει

λύσεις στα προβλήματα που δημιουργούνται από τις σχεδιαζόμενες ομαδικές απολύσεις.

6 Δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας, τα κράτη μέλη ήσαν υποχρεωμένα να θεσπίσουν τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις, προκειμένου να συμμορφωθούν με την οδηγία, εντός προθεσμίας δύο ετών από της κοινοποιήσεώς της. Δεδομένου ότι η οδηγία κοινοποιήθηκε στα κράτη μέλη στις 19 Φεβρουαρίου 1975, η προθεσμία έληξε στις 19 Φεβρουαρίου 1977.

7 Στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι διατάξεις της οδηγίας μεταφέρθηκαν στο εσωτερικό δίκαιο με ορισμένες διατάξεις του Employment Protection Act 1975 (νόμος περί προστασίας της απασχολήσεως, στο εξής: EPA).

8 Η Επιτροπή φρονεί ότι η βρετανική νομοθεσία δεν πληροί τους όρους της οδηγίας ούτε τηρήθηκαν οι απορρέουσες από το άρθρο 5 της Συνθήκης υποχρεώσεις για τους εξής λόγους. Πρώτον, ο EPA δεν εγγυάται την ενημέρωση και τη διαβούλευση με τους εκπροσώπους των εργαζομένων σε όλες τις περιπτώσεις που καλύπτει η οδηγία, διότι ούτε ο νόμος αυτός ούτε καμιά άλλη διάταξη του βρετανικού δικαίου δεν προβλέπουν την ανάδειξη εκπροσώπων των εργαζομένων, οσάκις ο εργοδότης αρνείται να τους αναγνωρίσει. Δεύτερον, το πεδίο εφαρμογής του EPA, το οποίο περιορίζεται μόνον στις «απολύσεις για οικονομικούς λόγους», είναι στενότερο από εκείνο της οδηγίας, το οποίο καλύπτει όλες τις απολύσεις που δεν έχουν σχέση με το πρόσωπο του εργαζομένου. Τρίτον, ο EPA δεν διασφαλίζει ότι η διαβούλευση με τους εργαζομένους πραγματοποιείται με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας και αφορά τις δυνατότητες αποφυγής ή μειώσεως των απολύσεων ή αμβλύνσεως των συνεπειών τους. Τέταρτον, ο EPA δεν προβλέπει αποτελεσματικές κυρώσεις κατά του εργοδότη που δεν τηρεί τις προβλεπόμενες από την οδηγία υποχρεώσεις ενημερώσεως και διαβουλεύσεως με τους εκπροσώπους των εργαζομένων.

Επί της πρώτης αιτιάσεως

9 Η πρώτη αιτίαση της Επιτροπής αφορά τη μεταφορά στο βρετανικό δίκαιο των άρθρων 2 και 3 της οδηγίας.

10 Το άρθρο 2 της οδηγίας προβλέπει ότι ο εργοδότης, οσάκις προτίθεται να προβεί σε ομαδικές απολύσεις, υποχρεούται να αρχίσει διαβουλεύσεις με τους εκπροσώπους των εργαζομένων με σκοπό να καταλήξει σε συμφωνία. Οι διαβουλεύσεις αυτές αφορούν τουλάχιστον τις δυνατότητες αποφυγής ή μειώσεως των απολύσεων καθώς και τις δυνατότητες αμβλύνσεως των συνεπειών τους. Ο εργοδότης υποχρεούται να παρέχει στους εκπροσώπους των εργαζομένων κάθε χρήσιμη πληροφορία και, εν πάση περιπτώσει, να τους ανακοινώνει εγγράφως τους λόγους των απολύσεων, τον αριθμό των υπό απόλυση εργαζομένων, τον αριθμό των συνήθως απασχολουμένων καθώς και την περίοδο κατά την οποία πρόκειται να πραγματοποιηθούν οι απολύσεις.

11 Το άρθρο 3 της οδηγίας προβλέπει ότι ο εργοδότης υποχρεούται να κοινοποιεί εγγράφως στην αρμόδια δημόσια αρχή κάθε σχεδιαζόμενη ομαδική απόλυση. Η κοινοποίηση πρέπει να περιέχει κάθε χρήσιμη πληροφορία σχετική με την ομαδική απόλυση, τις διαβουλεύσεις με τους εκπροσώπους των εργαζομένων και τα σημεία που παραθέτει το άρθρο 2 της οδηγίας (παράγραφος 1). Αντίγραφο αυτής της κοινοποιήσεως διαβιβάζεται στους εκπροσώπους των εργαζομένων οι οποίοι μπορούν να υποβάλουν τις τυχόν παρατηρήσεις τους στην αρμόδια δημόσια αρχή (παράγραφος 2).

12 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας, «ως εκπρόσωποι των εργαζομένων νοούνται οι εκπρόσωποι των εργαζομένων που προβλέπονται από τη νομοθεσία ή την πρακτική των κρατών μελών».

13 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Ηνωμένο Βασίλειο, μη προβλέποντας διαδικασία αναδείξεως των εκπροσώπων των εργαζομένων επιχειρήσεως, οσάκις ο

εργοδότης αρνείται να τους αναγνωρίσει, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 2 και 3 της οδηγίας. Κατά την Επιτροπή, η πρακτική αποτελεσματικότητα των άρθρων 2 και 3 της οδηγίας επιβάλλει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν όλα τα μέτρα προκειμένου, πλην εξαιρέσεων, να ορίζονται οι εκπρόσωποι των εργαζομένων στην επιχείρηση, διαφορετικά οι προβλεπόμενες στην οδηγία υποχρεώσεις ενημερώσεως και διαβουλεύσεως καθώς και το δικαίωμα υποβολής παρατηρήσεων στην αρμόδια δημόσια αρχή δεν θα μπορούν να τηρούνται. Ισχυρίζεται ότι το βρετανικό δίκαιο, εμποδίζοντας την ανάδειξη εκπροσώπων των εργαζομένων στην επιχείρηση, οσάκις διαφωνεί ο εργοδότης, δεν πληροί αυτόν τον όρο.

14 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου δέχεται ότι στο Ηνωμένο Βασίλειο η εκπροσώπηση των εργαζομένων στην επιχείρηση θεμελιώνεται, κατά παράδοση, στην εκούσια αναγνώριση των συνδικαλιστικών οργανώσεων από τον εργοδότη και επομένως ο μη αναγνωρίζων συνδικαλιστική οργάνωση εργοδότης δεν υπόκειται στις προβλεπόμενες από την οδηγία υποχρεώσεις. Υποστηρίζει όμως ότι η οδηγία δεν αποσκοπούσε στην τροποποίηση των εθνικών κανόνων ή πρακτικών αναδείξεως των εκπροσώπων των εργαζομένων. Υπογραμμίζει ότι στο άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο β', η οδηγία διευκρινίζει ότι νοούνται ως «εκπρόσωποι των εργαζομένων» οι εκπρόσωποι των εργαζομένων «που προβλέπονται από τη νομοθεσία ή την πρακτική των κρατών μελών». Ισχυρίζεται επίσης ότι η οδηγία περιορίζεται σε μερική εναρμόνιση των κανόνων προστασίας των εργαζομένων επί ομαδικών απολύσεων και δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη να προβλέψουν ειδική εκπροσώπηση των εργαζομένων προκειμένου να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις που καθορίζει.

15 Η άποψη της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

16 Εναρμονίζοντας τους κανόνες που ισχύουν επί ομαδικών απολύσεων, ο κοινοτικός νομοθέτης θέλησε, συγχρόνως, να διασφαλίσει ανάλογη προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων στα διάφορα κράτη μέλη και να φέρει εγγύτερα τις επιβαρύνσεις που συνεπάγονται αυτοί οι κανόνες προστασίας για τις επιχειρήσεις της Κοινότητας.

17 Προς τούτο, τα άρθρα 2 και 3, παράγραφος 2, της οδηγίας θέτουν την αρχή ότι οι εκπρόσωποι των εργαζομένων πρέπει να ενημερώνονται και να ζητείται η γνώμη τους για τις λεπτομέρειες των σχεδιαζομένων ομαδικών απολύσεων και για τη δυνατότητα να μειωθεί ο αριθμός τους ή να αμβλυνθούν οι συνέπειές τους καθώς και ότι οι εκπρόσωποι αυτοί πρέπει να μπορούν να υποβάλουν παρατηρήσεις στην αρμόδια δημόσια αρχή.

18 Δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας τα κράτη μέλη διέθεταν προθεσμία δύο ετών από της κοινοποιήσεως της οδηγίας προκειμένου να τροποποιήσουν, εάν παρίστατο ανάγκη, το εθνικό τους δίκαιο ώστε να συμμορφωθούν με την οδηγία ως προς το σημείο αυτό.

19 Η ερμηνεία των άρθρων 2 και 3, παράγραφος 2, της οδηγίας δεν τίθεται εν αμφιβόλω από τη διάταξη του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας, σε αντίθεση προς όσα υποστηρίζει η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου. Συγκεκριμένα, το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας δεν παραπέμπει απλώς στους ισχύοντες κανόνες στα κράτη μέλη όσον αφορά την ανάδειξη των εκπροσώπων των εργαζομένων. Αναθέτει αποκλειστικώς στα κράτη μέλη τη μέριμνα να καθορίσουν τον τρόπο αναδείξεως των εκπροσώπων των εργαζομένων που πρέπει ή μπορούν να μετέχουν, κατά περίπτωση, στη διαδικασία της ομαδικής απολύσεως, δυνάμει των άρθρων 2 και 3, παράγραφος 2, της οδηγίας.

20 Η προτεινόμενη από την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ερμηνεία θα επέτρεπε στα κράτη μέλη να καθορίζουν σε ποιες περιπτώσεις μπορούν οι εκπρόσωποι των εργαζομένων να ενημερώνονται, να διαβουλεύονται και να παρεμβαίνουν, δεδομένου ότι η ενημέρωση, η διαβούλευση και η παρέμβαση στην αρμόδια δημόσια αρχή των εκπροσώπων των εργαζομένων είναι δυνατή μόνον στις επιχειρήσεις του κράτους του οποίου το δίκαιο προβλέπει την ανάδειξη εκπροσώπων των εργαζομένων. Επομένως, θα επέτρεπε στα κράτη μέλη να αφαιρούν από τα άρθρα 2 και 3, παράγραφος 2, της οδηγίας την πλήρη αποτελεσματικότητά τους.

21 Το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει, ιδίως με την απόφαση της 6ης Ιουλίου 1982 στην υπόθεση 6/81, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου (Συλλογή 1982,

σ. 2601), ότι εθνική νομοθεσία η οποία επιτρέπει να εμποδίζεται η προστασία στους εργαζομένους την οποία εγγυάται οδηγία, κατά τρόπο ανεπιφύλακτο, αντίκειται στο κοινοτικό δίκαιο.

22 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υποστηρίζει επίσης ότι η οδηγία δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη να προβλέψουν ειδικό καθεστώς εκπροσωπήσεως των εργαζομένων με μοναδικό σκοπό την τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την οδηγία, οσάκις δεν υπάρχουν εκπρόσωποι των εργαζομένων στην επιχείρηση δυνάμει του εθνικού δικαίου.

23 Καίτοι είναι αληθές ότι η οδηγία ουδεμία περιέχει διάταξη προοριζομένη να ρυθμίσει ρητά την περίπτωση αυτή, το γεγονός αυτό δεν θίγει τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 2, 3 και 6 της οδηγίας, τα οποία επιβάλλουν στα κράτη μέλη την υποχρέωση να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε οι εργαζόμενοι να ενημερώνονται, να ζητείται η γνώμη τους και να μπορούν να παρεμβαίνουν δια των εκπροσώπων τους σε περιπτώσεις ομαδικών απολύσεων.

24 Τέλος, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου δεν μπορεί να στηρίζεται στο γεγονός ότι η οδηγία προβαίνει σε μερική μόνον εναρμόνιση των κανόνων προστασίας των εργαζομένων και δεν επιδίωξε να τροποποιήσει τους εθνικούς κανόνες περί εκπροσωπήσεως των εργαζομένων.

25 Βεβαίως, η οδηγία εξασφαλίζει τη μερική μόνον εναρμόνιση των κανόνων προστασίας των εργαζομένων σε περιπτώσεις ομαδικών απολύσεων (βλ., κατ' αυτήν την έννοια, την απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 1985 στην υπόθεση 284/83, Nielsen & Søn, Συλλογή 1985, σ. 553). Επομένως, δεν αποσκοπεί σε συνολική εναρμόνιση των εθνικών συστημάτων εκπροσωπήσεως των εργαζομένων στην επιχείρηση. Εντούτοις, ο περιορισμένος χαρακτήρας αυτής της εναρμονίσεως δεν μπορεί να στερεί τις διατάξεις της οδηγίας, και ιδίως τις διατάξεις των άρθρων 2 και 3, από την πρακτική τους αποτελεσματικότητα. Ειδικότερα, δεν μπορεί να αναιρεί την υποχρέωση των κρατών μελών να λάβουν όλα τα χρήσιμα μέτρα για την ανάδειξη των εκπροσώπων των εργαζομένων προκειμένου να εκπληρώσουν τις προβλεπόμενες στα άρθρα 2 και 3 της οδηγίας υποχρεώσεις.

26 Η ίδια η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου αναγνωρίζει ότι στο βρετανικό δίκαιο υπό την παρούσα του μορφή οι εργαζόμενοι τους οποίους αφορούν οι ομαδικές απολύσεις δεν δικαιούνται της προβλεπομένης στα άρθρα 2 και 3 της οδηγίας προστασίας, οσάκις ο εργοδότης αντιτίθεται στην ύπαρξη εκπροσωπήσεως των εργαζομένων στην επιχείρησή του.

27 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το βρετανικό δίκαιο, το οποίο παρέχει στον εργοδότη τη δυνατότητα να αναιρεί την προβλεπομένη από τα άρθρα 2 και 3 της οδηγίας προστασία υπέρ των εργαζομένων, πρέπει να θεωρηθεί ότι αντίκειται στις διατάξεις αυτών των άρθρων (βλ., κατ' αναλογίαν, την προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου).

28 Επομένως, η πρώτη αιτίαση της Επιτροπής πρέπει να γίνει δεκτή.

Επί της δευτέρας αιτιάσεως

29 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι διατάξεις του ΕΡΑ έχουν πεδίο εφαρμογής στενότερο από εκείνο που καθορίζει η οδηγία. Κατά την Επιτροπή, ο ΕΡΑ έχει εφαρμογή, σύμφωνα με τα άρθρα του 99 και 100, μόνον στις «απολύσεις για οικονομικούς λόγους», δηλαδή, κατά την ερμηνεία που έδωσαν στην έννοια αυτή τα βρετανικά δικαστήρια, στις περιπτώσεις παύσεως ή μειώσεως της δραστηριότητας μιας επιχειρήσεως και σε περιπτώσεις μειώσεως της ζητήσεως ιδιαιτέρου είδους εργασίας, μολονότι, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο α', η οδηγία έχει εφαρμογή στις «ομαδικές απολύσεις», δηλαδή σε απολύσεις για έναν ή περισσότερους λόγους που δεν έχουν σχέση με το πρόσωπο των εργαζομένων, πράγμα που καλύπτει περιπτώσεις άλλες από την «απόλυση για οικονομικούς λόγους».

30 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου αναγνώρισε, με την απάντησή της στην όχληση της Επιτροπής, ότι το βρετανικό δίκαιο, ως προς το σημείο αυτό, δεν έθετε πλήρως σε εφαρμογή την οδηγία.

31 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας, η φράση «ως ομαδικές απολύσεις νοούνται οι απολύσεις που πραγματοποιούνται από έναν εργοδότη για έναν ή περισσότερους λόγους, οι οποίοι δεν έχουν σχέση με το πρόσωπο των εργαζομένων, εφ' όσον ο αριθμός των απολύσεων» αντιστοιχεί στο κριτήριο που επιλέγει το κράτος μέλος μεταξύ των δύο κριτηρίων που καθορίζει η οδηγία.

32 Διαπιστώνεται ότι η έννοια των «απολύσεων για οικονομικούς λόγους», η οποία καθορίζει το πεδίο εφαρμογής του ΕΡΑ και της οποίας η δοθείσα από την Επιτροπή ερμηνεία δεν αμφισβητείται από την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, δεν καλύπτει το σύνολο των περιπτώσεων «ομαδικών απολύσεων» τις οποίες αφορά η οδηγία. Ειδικότερα, όπως τονίζει η Επιτροπή, δεν καλύπτει τις περιπτώσεις όπου οι εργαζόμενοι απολύονται συνεπεία αναδιοργανώσεως της επιχειρήσεως ανεξάρτητης από το επίπεδο της δραστηριότητάς της.

33 Επομένως, η δεύτερη αιτίαση της Επιτροπής πρέπει να γίνει δεκτή.

Επί της τρίτης αιτιάσεως

34 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο ΕΡΑ μεταφέρει στο εσωτερικό δίκαιο ατελώς τις διατάξεις του άρθρου 2, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας, διότι απλώς υποχρεώνει τον εργοδότη να διαβουλεύεται με τους εκπροσώπους των συνδικαλιστικών οργανώσεων όσον αφορά τις σχεδιαζόμενες απολύσεις, να «λαμβάνει υπόψη του» τις παρατηρήσεις αυτών των εκπροσώπων, να απαντά σε αυτές και, εάν απορρίπτει τις παρατηρήσεις αυτές, να «αναφέρει τους λόγους», ενώ το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας επιβάλλει στον εργοδότη να διαβουλεύεται με τους εκπροσώπους των εργαζομένων «προκειμένου να καταλήξει σε συμφωνία» και το άρθρο 2, παράγραφος 2, προβλέπει ότι οι διαβουλεύσεις αφορούν «τουλάχιστον τις δυνατότητες αποφυγής ή μειώσεως των ομαδικών απολύσεων καθώς και τις δυνατότητες αμβλύνσεως των εξ αυτών συνεπειών».

35 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου αναγνωρίζει ότι ως προς αυτά τα σημεία η νομοθεσία της δεν είναι σύμφωνη με την οδηγία.

36 Συναφώς, τονίζεται ότι οι διατάξεις του ΕΡΑ δεν επιβάλλουν στον εργοδότη να διαβουλεύεται με τους εκπροσώπους των εργαζομένων «με σκοπό να καταλήξει σε συμφωνία», όπως απαιτεί το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας, και δεν διευκρινίζουν ότι οι διαβουλεύσεις αυτές πρέπει να αφορούν, τουλάχιστον, «τις δυνατότητες αποφυγής ή μειώσεως των ομαδικών απολύσεων καθώς και τις δυνατότητες αμβλύνσεως των εξ αυτών συνεπειών», όπως επιτάσσει το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας.

37 Επομένως, η τρίτη αιτίαση της Επιτροπής πρέπει να γίνει δεκτή.

Επί της τετάρτης αιτιάσεως

38 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Ηνωμένο Βασίλειο παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 5 της Συνθήκης στον βαθμό που οι προβλεπόμενες από τον ΕΡΑ κυρώσεις, σε περίπτωση που ο εργοδότης δεν τηρεί τις υποχρεώσεις του να διαβουλεύεται με τους εκπροσώπους των εργαζομένων και να τους ενημερώνει, δεν είναι επαρκώς αποτρεπτικές. Ισχυρίζεται ότι οι αποζημιώσεις τις οποίες ο εργοδότης μπορεί, ενδεχομένως, να υποχρεωθεί να καταβάλει στους εργαζομένους, εάν δεν διαβουλεύεται με τους εκπροσώπους των εργαζομένων ή δεν τους ενημερώνει, υποκαθίστανται εν όλω ή εν μέρει στα ποσά που υποχρεούται να καταβάλει στους εργαζομένους.

39 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου αναγνωρίζει ότι ως προς το σημείο αυτό η νομοθεσία του δεν είναι σύμφωνη με τις επιταγές της Συνθήκης και περιορίζεται να προβάλει ότι για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού έχει κατατεθεί στη Βουλή νομοσχέδιο.

40 Οσάκις κοινοτική οδηγία δεν προβλέπει ειδική κύρωση σε περίπτωση παραβιάσεως των διατάξεών της ή παραπέμπει, ως προς αυτό το σημείο, στις εθνικές νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις, το άρθρο 5 της Συνθήκης επιβάλλει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν όλα τα πρόσφορα μέτρα προκειμένου να εξασφαλίζεται η εφαρμογή και η αποτελεσματικότητα του κοινοτικού δικαίου. Προς τούτο, μολονότι διατηρούν διακριτική ευχέρεια ως προς την επιλογή των κυρώσεων, τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε να προβλέπονται κυρώσεις για τις παραβιάσεις της κοινοτικής νομοθεσίας υπό ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις ανάλογες προς τις ισχύουσες για παραβιάσεις παρομοίας φύσεως και σημασίας του εθνικού δικαίου και, εν πάση περιπτώσει, προσδίδουσες στην κύρωση αποτελεσματικό, ανάλογο και αποτρεπτικό χαρακτήρα (βλ., για τους κανονισμούς, αποφάσεις της 21ης Σεπτεμβρίου 1989 στην υπόθεση 68/88, Επιτροπή κατά Ελλάδος, Συλλογή 1989, σ. 2965, σκέψεις 23 και 24, και της 2ας Οκτωβρίου 1991 στην υπόθεση C-7/90, Vandevenne κ.λπ., Συλλογή 1991, σ. I-4371, σκέψη 11).

41 Εν προκειμένω, από το άρθρο 102, παράγραφος 3, του ΕΡΑ προκύπτει ότι η αποκαλουμένη αποζημίωση «προστασίας», την οποία ο εργοδότης μπορεί, ενδεχομένως, να υποχρεωθεί να καταβάλει σε απολυθέντα εργαζόμενο, οσάκις δεν τηρεί την προβλεπόμενη από τον εν λόγω νόμο υποχρέωση διαβουλεύσεως με τους εκπροσώπους των εργαζομένων και ενημερώσεώς τους, εκπίπτει, εξάλλου, από τα ποσά που υποχρεούται να καταβάλει στον εργαζόμενο αυτό, δυνάμει συναφθείσας με αυτόν συμβάσεως εργασίας ή λόγω καταγγελίας της συμβάσεως αυτής, εάν τα ποσά αυτά υπερβαίνουν την αποζημίωση «προστασίας», και, αντιστρόφως, τα οφειλόμενα στον εργαζόμενο ποσά εκπίπτουν από την αποζημίωση «προστασίας», εάν το ύψος αυτής της αποζημιώσεως υπερβαίνει το ύψος των ποσών αυτών.

42 Εξάλλου, προβλέποντας ότι η αποζημίωση «προστασίας» υποκαθίσταται εν όλω ή εν μέρει στα ποσά που ο εργοδότης οφείλει στον εργαζόμενο στα πλαίσια της συναφθείσας με αυτόν συμβάσεως εργασίας ή λόγω καταγγελίας αυτής της συμβάσεως, η βρετανική νομοθεσία αφαιρεί, σε μεγάλο βαθμό, από την κύρωση αυτή την πρακτική της αποτελεσματικότητα και τον αποτρεπτικό της χαρακτήρα. Επιπλέον, ο εργοδότης δεν πλήττεται, ούτε καν μετρίως ή ελαφρώς, με την κύρωση παρά μόνον στο μέτρο που το ύψος της αποζημιώσεως «προστασίας» στην οποία καταδικάζεται υπερβαίνει το ύψος του ποσού που εξάλλου οφείλει στον ενδιαφερόμενο και μόνον στο μέτρο αυτό.

43 Επομένως, η τέταρτη αιτίαση της Επιτροπής πρέπει να γίνει δεκτή.

44 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι το Ηνωμένο Βασίλειο, μη προβλέποντας την ανάδειξη εκπροσώπων των εργαζομένων, οσάκις ο εργοδότης δεν συμφωνεί με αυτήν, προβλέποντας στενότερο από το προβλεπόμενο στην οδηγία πεδίο εφαρμογής των νομοθετικών διατάξεων που προορίζονται για τη μεταφορά της στο εσωτερικό δίκαιο, μη υποχρεώνοντας τον εργοδότη που προτίθεται να προβεί σε ομαδικές απολύσεις να διαβουλεύεται με τους εκπροσώπους των εργαζομένων, προκειμένου να καταλήξει σε συμφωνία, και ως προς τα θέματα που διαλαμβάνει η οδηγία και μη προβλέποντας αποτελεσματική κύρωση για την περίπτωση που δεν πραγματοποιείται διαβούλευση με τους εκπροσώπους των εργαζομένων, όπως επιτάσσει η οδηγία, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία και το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΟΚ.

Επί των δικαστικών εξόδων

45 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα.

46 Επειδή το Ηνωμένο Βασίλειο ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

1) Το Ηνωμένο Βασίλειο, μη προβλέποντας την ανάδειξη εκπροσώπων των εργαζομένων, οσάκις ο εργοδότης δεν συμφωνεί με αυτήν, προβλέποντας στενότερο πεδίο εφαρμογής των νομοθετικών διατάξεων που προορίζονται για τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας 75/129/ΕΟΚ του

Συμβουλίου, της 17ης Φεβρουαρίου 1975, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν τις ομαδικές απολύσεις, από το προβλεπόμενο από την οδηγία, μη υποχρεώνοντας τον εργοδότη που προτίθεται να προβεί σε ομαδικές απολύσεις να διαβουλεύεται με τους εκπροσώπους των εργαζομένων, προκειμένου να καταλήξει σε συμφωνία, και ως προς τα θέματα που διαλαμβάνει η οδηγία και μη προβλέποντας αποτελεσματική κύρωση για την περίπτωση που δεν πραγματοποιείται διαβούλευση με τους εκπροσώπους των εργαζομένων, όπως επιτάσσει η οδηγία, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία και το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΟΚ.

2) Το Ηνωμένο Βασίλειο καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα.

Due Mancini Moitinho de Almeida

Díez de Velasco Κακούρης Joliet

Schockweiler Rodríguez Iglesias Grévisse

Kapteyn Murray

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 8 Ιουνίου 1994.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος

R. Grass O. Due